

บทวิจารณ์หนังสือ : BOOK REVIEW

“ก้าวไปในบุญ”*

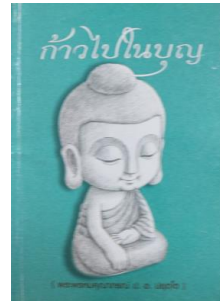
ผู้เขียน : พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต)

ปีที่พิมพ์ : 2557

จำนวนหน้า : 30 หน้า

สำนักพิมพ์หอพระไตรปิฎก

ISBN : 974-7891-75-1

เจษฎา มุลยาพอ, พระมหามิตร ฐิตปณฺโญ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

Jesada Munyapho, PhramahaMit Thitapanyo

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon kaen Campas, Thailand

E-mail: Jesada.mun@mcu.ac.th

บทนำ

หนังสือ เรื่อง ก้าวไปในบุญ พระพรหมคุณาภรณ์ นามเดิม ประยุทธ์ อารยางกูร ฉายา ปยุตฺโต หรือที่รู้จักกันดีในนามปากกา “ป.อ. ปยุตฺโต” หนังสือนี้โดยเนื้อหาถึงความหมายของบุญที่แคบและพื้นไปและการให้ทานอย่างไรจึงจะได้บุญอย่างสมบูรณ์ พร้อมทั้งนำเสนอหลักในการแก้ความเข้าใจการให้ทานและการทำบุญให้ครบทุกความหมาย หนทางที่จะทำบุญมีอยู่มากมายทำบุญต้องสมบูรณ์ขึ้นไปถึงปัญญาบุญที่แท้แห่งความสุขออกไป เนื้อหาของหนังสือเล่มนี้ เรียบเรียงเป็นประเภทร้อยแก้ว มีถ้อยคำที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกันทั้งเล่ม ด้วยเหตุนี้ผู้ศึกษาจึงนำหนังสือเล่มนี้มาวิเคราะห์วิจารณ์ เพื่อเป็นการเชิดชูเกียรติผลงานของผู้เขียน และเพื่อเป็นการทำความเข้าใจการทำบุญให้เกิดปัญญาถึงจุดหมายที่กลายเป็นบุญอย่างสูงสุดและบุญก็อยู่กับพระพุทธศาสนาตลอดไป

หนังสือเล่มนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะอธิบายให้ชาวพุทธได้เข้าใจเกี่ยวกับการทำบุญหรือหนทางในการทำบุญที่มีอยู่มากมาย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาการก้าวไปในบุญและองค์ประกอบของการทำบุญที่ปรากฏในคัมภีร์พระไตรปิฎก การทำบุญต้องให้สมบูรณ์ขึ้นไปถึงปัญญาซึ่งบุญที่แท้แห่งความสุขออกไป ให้ความดีงามแก่ชีวิตและต่อสังคมเพื่อให้เข้าใจในสำคัญของบุญ เพราะการทำบุญเนื่องจากเห็นว่าเป็นการง่ายใช้เวลาเพียงเล็กน้อยการได้ทำบุญแล้ว เพราะการทำบุญเป็นที่รู้จักและเคยชินของผู้คนในสังคมด้วยการให้ทานเป็นหลัก จึงเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดค่านิยมในการทำบุญ ซึ่งถือเป็นประเพณีและ

* ได้รับบทความ: 12 กรกฎาคม 2564; แก้ไขบทความ: 20 สิงหาคม 2564; ตอรับตีพิมพ์: 31 สิงหาคม 2564

นิยมทำกันเมื่อครบรอบในแต่ละปี ในการทำบุญจะทำให้ไหนก็ได้ถ้าทำเป็นก็ได้บุญศึกษาบุญไปให้ปัญญาพาไปถึงจุดหมายกลายเป็นบุญอย่างสูงสุด

โครงสร้างหนังสือ

หนังสือ เรื่อง “ก้าวไปในบุญ” ตีพิมพ์ครั้งแรก ในเดือนมีนาคม 2542 โดยมูลนิธิพุทธธรรมพิมพ์เผยแพร่ ส่วนในการตีพิมพ์ครั้งนี้ เป็นการตีพิมพ์ครั้งที่ 241 ในเดือนตุลาคม พุทธศักราช 2557 โครงสร้างของหนังสือ แบ่งออกเป็นเรื่องใหญ่ ๆ 3 หัวข้อใหญ่ ได้แก่ 1) ความหมายของบุญที่แคบและเพี้ยน 2) การทำบุญควรทำให้ครบทุกความหมาย 3) บุญที่แท้แผ่ความสุขออกไปให้ความงอกงามทั้งแก่ชีวิตของเราและทั่วสังคม

เนื้อหาโดยย่อ

1. ความหมายของบุญที่แคบและเพี้ยนไป

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้อธิบายเรื่องบุญกุศล ซึ่งมีแนวทางทำให้เกิดขึ้นได้มากมาย แต่ข้อสำคัญอยู่ที่จิตใจของเราเองว่าต้องการจะให้จิตใจผ่องใส และอะไรจะมาช่วยทำให้ผ่องใสได้ พระพุทธเจ้าสอนไว้ว่า มีวิธีปฏิบัติหลายอย่างที่จะทำให้เกิดบุญกุศล เพราะคำว่าบุญเป็นคำสำคัญในพระพุทธศาสนา และเวลานี้ความเข้าใจเกี่ยวกับคำว่า "บุญ" ก็แคบมาก หรือบางทีก็ถึงกับเพี้ยนไป โดยได้อธิบายความหมายของบุญไว้ 2 แง่ดังนี้

แง่ที่ 1 ยกตัวอย่าง ที่ว่าบุญมีความหมายแคบลงหรือเพี้ยนไปเช่น เมื่อเราพูดว่าไปทำบุญทำทาน ก็จะนึกว่าทำบุญคือถวายข้าวของแก่พระสงฆ์ บุญก็เลยมักจะจำกัดอยู่แค่การทาน คือ การให้ แล้วก็ถวายแก่พระเท่านั้นจึงเรียกว่า บุญ ถ้าไปให้แก่ชาวบ้าน เช่นให้แก่คนยากจน คนตกทุกข์ได้ยาก เราเรียกว่าให้ทาน ในภาษาไทยดูเหมือนจะแยกกันระหว่างทำบุญกับให้ทาน ทำบุญคือถวายแก่พระ ให้ทาน คือให้แก่คนทุกข์ยาก ชาวบ้าน โดยเฉพาะคนตกทุกข์ได้ยากเมื่อเพี้ยนไปอย่างนี้นานๆ คงต้องมาทบทวนกันดู เพราะความหมายที่เพี้ยนไปนี้กลายเป็นความหมายในภาษาไทยที่บางทียอมรับกันไปจนคิดว่าถูกต้องด้วยซ้ำ แต่พอตรวจสอบด้วยหลักพระศาสนาแล้ว ก็ไม่จริง เพราะว่าทานนั้นเป็นคำกลางๆ การถวายของแก่พระ ที่เราเรียกว่าทำบุญนั้น เมื่อว่าเป็นภาษาบาลี จะเห็นชัดว่าท่านเรียกว่าทานทั้งนั้น แม้แต่ทำบุญอย่างใหญ่ที่มีการถวายของแก่พระมากๆ เช่น ถวายแก่สงฆ์ ก็เรียกว่าสังฆทาน ทำบุญทอดกฐิน ก็เรียกว่า กฐินทาน ทำบุญทอดผ้าป่าก็เป็น บังสุกุลจีวรทาน ไม่ว่าถวายอะไร ก็เป็นทานทั้งนั้น ถวายสิ่งก่อสร้างในวัดจนถวายทั้งวัด ก็เรียกเสนาสนทาน หรือวิหารทาน ทานทั้งนั้นในแง่ นี้ จะต้องจำไว้ว่า ทานนี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งของการทำบุญ เมื่อเราพูดว่าทำบุญ คือ ถวายของพระ บุญก็เลยแคบลงมาเหลือแค่ทานอย่างเดียว ลืมนึกไปว่ายังมีวิธีทำบุญอื่นๆ อีกหลายอย่าง นี้ก็เป็นแง่หนึ่งละ

แง่ที่ 2 ก็คือความแคบในแง่ที่เมื่อคิดว่า ถ้าให้แก่คนตกทุกข์ได้ยากหรือแก่ชาวบ้านก็เป็นทานแล้ว ถ้าเข้าใจเลยไปว่า ไม่เป็นบุญ ก็จะยุ่งกันใหญ่ ที่จริง ไม่ว่าให้แก่ใคร ก็เป็นทาน และเป็นบุญทั้งนั้น จะต่างกันก็

เพียงว่าบุญมากบุญน้อยเท่านั้นเอง การวัดว่าบุญมากบุญน้อย เช่นในเรื่องทานนี้ ท่านมีเกณฑ์หรือมีหลักสำหรับวัดอยู่แล้วว่า

1. ตัวผู้ให้ คือทายกทายิกา มีเจตนาอย่างไร

2. ผู้รับ คือภิกษุ ทาน มีคุณความดีแค่ไหน

3. วัตถุ หรือของที่ให้ คือไทยธรรมมาจากภาษาบาลีว่า เทยฺยธมฺม แปลว่า สิ่งที่จะพึงให้ หรือของที่ควรให้" บริสุทธฺิ สมควร เป็นประโยชน์เพียงใด

ถ้าภิกษุ ทาน คือผู้รับ เป็นผู้มีศีล มีคุณธรรมความดี ก็เป็นบุญมากถ้าภิกษุ ทานเป็นคนไม่มีศีล เช่น เป็นโจรผู้ร้าย เราก็ได้บุญน้อย เพราะดีไม่ดี ให้ไปแล้ว เขากลับอาศัยผลจากของที่เรารับ เช่นได้อาหารไปกินแล้วร่างกายแข็งแรง ก็ยังไปทำการร้ายได้มากขึ้นกลับเกิดโทษ

วัตถุสิ่งของที่ถวาย ถ้าบริสุทธฺิ ได้มาโดยสุจริต เป็นของที่เป็นประโยชน์ มีคุณค่าแก่ผู้ที่ได้รับไป สมควรหรือเหมาะสมแก่ผู้รับ นั้น เช่น ถวายจีวรแก่พระสงฆ์ แต่ให้เสื้อแก่ภิกษุ ทาน เป็นต้น ก็เป็น

ส่วนตัวผู้ให้ ก็ต้องมีเจตนาที่เป็นบุญเป็นกุศล ตั้งใจดี ยิ่งถ้าเจตนาที่ประกอบไปด้วยปัญญา ก็มีคุณสมบัติประกอบมากขึ้นก็ยิ่งได้บุญมาก

เป็นอันว่า การให้เป็นทานทั้งสี่นี้ ไม่ว่าจะถวายแก่พระหรือจะให้แก่ภิกษุ ทานชาวบ้าน จึงต้องมาทบทวนความหมายกันใหม่ ว่า 1. ได้บุญ ไม่ใช่เฉพาะถวายแก่พระ 2. บุญ ไม่ใช่แค่ทาน

ให้ทานอย่างไรจึงจะได้ทำบุญอย่างสมบูรณ์ บุญนั้นแค่ไหน การทำบุญ ท่านเรียกว่า บุญกิริยา หรือเรียกยาวว่า บุญกิริยาวัตถุ คือเรื่องของการทำบุญ หรือบุญกิริยาวัตถุ มี 3 อย่าง คือ

1. ทาน การให้ เพื่อแผ้ว แผ่ปัน

2. ศีล การประพฤติสุจริต มีความสัมพันธ์ดีงาม ไม่เบียดเบียนกัน

3. ภาวนา ผูกอบรมพัฒนาจิตใจ เจริญปัญญา

ทาน ก็เป็นบุญอย่างหนึ่ง ศีล ก็เป็นบุญอย่างหนึ่ง ภาวนา ก็เป็นบุญอย่างหนึ่ง และสูงขึ้นไปตามลำดับด้วย ศีลเป็นบุญที่สูงกว่าทาน ภาวนาเป็นบุญที่สูงกว่าศีล แต่เราสามารถทำไปพร้อมกันทั้ง 3 อย่าง เหตุใดจึงเรียกการถวายของแก่พระที่วัดว่าเป็นการทำบุญ แต่ให้แก่ชาวบ้านเรียกว่าเป็นทานเฉยๆ เรื่องนี้อาจเกิดจากการที่ว่า

1. เวลาเราไปถวายแก่พระที่วัด เราไม่ใช่ถวายทานอย่างเดียวเท่านั้น คือ ในเวลาที่เรไปถวายสิ่งของเครื่องไทยธรรม หรือทำอะไรที่วัดนั้น นอกจากทานเป็นอย่างที่ 1 แล้ว

2. ศีลเราก็ได้รักษาไปด้วย คือ เราต้องสำรวมกายวาจาอยู่ในระเบียบแบบแผนวัฒนธรรมประเพณี เรื่องมารยาทอากัปกิริยาและการสำรวมวาจาต่างๆ นี้ เป็นศีลทั้งสิ้น และเวลานั้นเราเว้นความไม่สุจริตทางกายวาจา ความไม่เรียบร้อย การเบียดเบียนทุกอย่างทางกายวาจา เราละเว้นหมด เราอยู่ในกายวาจาที่ดีงาม ที่ประณีต ที่สำรวม ที่ควบคุม นี่ถือเป็นศีล

3. ในด้านจิตใจ จะด้วยบรรยากาศของการทำบุญก็ตามหรือด้วยจิตใจที่เรามีความเลื่อมใสตั้งใจไปด้วยศรัทธาก็ตาม จิตใจของเราก็ดีงามด้วย เช่น มีความสงบ มีความสดชื่น เบิกบานผ่องใส มีความอิ่มใจ พร้อมการ

ภาวนาไปด้วย ยิ่งถ้าพระได้อธิบายให้เข้าใจในเรื่องการทำทานนั้นว่า ทำเพื่ออะไร มีประโยชน์อย่างไร สัมพันธ์กับบุญหรือการปฏิบัติธรรมอื่นๆ อย่างไร ฯลฯ เรามองเห็นคุณค่าประโยชน์นั้น และมีความรู้ความเข้าใจธรรมเข้าใจเหตุผลต่างๆ มากขึ้น เราก็ได้ปัญญาด้วย (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2557 : 6)

ด้วยเหตุที่ว่ามานี้ ก็จึงกลายเป็นว่าการไปทำบุญที่วัดนั้น แม้จะไปถวายทานอย่างเดียว แต่เราได้หมดทุกอย่าง ทานเราก็ทำ ศีล เราก็พลอยรักษา ภาวนาเราก็ได้ ทั้งภาวนาด้านจิตใจ และภาวนาด้านปัญญา เพราะฉะนั้น เมื่อไปทำบุญที่วัด ถ้าเราปฏิบัติถูกต้อง เราจึงไม่ได้ถวายทานอย่างเดียว แต่เราได้มาครบตอนแรก เราตั้งใจไปถวายทานอย่างเดียว แต่เมื่อไปแล้วเราได้มาครบทั้งสาม เราจะบอกว่า เราไปถวายทานมา เราก็พูดไม่ครบ ก็เลยพูดว่าเราไปทำบุญ เพราะว่าเราได้ทั้งสามอย่าง ที่ว่ามานี้ ก็เป็นเหตุให้การถวายทานอย่างเดียว กลายเป็นมีความหมายเป็นทำบุญ (ครบทั้งสามอย่าง) เมื่อโยมเข้าใจอย่างนี้แล้ว ต่อไป เวลาไปถวายทานที่วัด ก็ต้องทำให้ได้บุญครบทั้ง 3 อย่าง คือ ถวายทานอย่างเดียว แต่ต้องให้ได้ทั้งศีล ทั้งภาวนาด้วย อย่างนี้จึงจะเรียกว่า "ทำบุญ" ที่แท้จริงไปทำบุญอย่างเดียวแต่ได้กลับมาสามอย่าง (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2557 : 8) ซึ่งสามารถตรวจสอบตัวเองว่า ทานของเราได้ผลสมบูรณ์ไหม เริ่มตั้งแต่ด้านจิตใจว่า เจตนาของเราดีไหมเจตนาที่ทานยังแยกออกไปอีกเป็น 3 คือ

1. บุพเจตนา เจตนาก่อนให้ คือตั้งแต่ตอนแรก เริ่มต้นตั้งใจดี มีความเลื่อมใส จิตใจเบิกบาน และตั้งใจจริง แข็งแรง มีศรัทธามาก ต่อไป

2. มุญจนเจตนา ขณะถวายก็จริงใจจริงจัง ตั้งใจทำด้วยความเบิกบานผ่องใส มีปัญญา รู้เข้าใจ

3. อปราปรเจตนา ถวายไปแล้ว หลังจากนั้น ระลึกขึ้นเมื่อไร จิตใจก็เฝ้าอ้อมผ่องใสว่า ที่เราทำไปนี้ดีแล้ว ทานนั้นเกิดผลเป็นประโยชน์ เช่น ได้ถวายบำรุงพระศาสนา พระสงฆ์จะได้มีกำลังแล้วท่านก็จะได้ปฏิบัติศาสนกิจ ช่วยให้พระศาสนาเจริญงอกงามมั่นคง เป็นปัจจัยให้สังคมของเราอยู่ร่มเย็นเป็นสุข นึกขึ้นมาเมื่อไร ก็เฝ้าอ้อมปลื้มใจ ท่านใช้คำว่า "อนุสรณ์ด้วยโสมนัส" ถ้าอนุสรณ์ด้วยโสมนัสทุกครั้งหลังจากที่ทำบุญไปแล้วโยมก็ได้บุญทุกครั้งทีอนุสรณ์นั้นแหละ คือ ระลึกขึ้นมาคราวไหน ก็ได้บุญเพิ่มคราวนั้น นี่คือเจตนา 3 กาล ซึ่งเป็นเรื่องสำหรับ ทายก

ส่วนปฏิคาหก คือผู้รับ ถ้าเป็นผู้มีศีล มีคุณธรรมต่างๆ มาก ก็ถือว่าเป็นบุญเป็นกุศลมาก เพราะจะได้เกิดประโยชน์มากอย่างพระสงฆ์ ยิ่งเป็นผู้ทรงศีล ทรงไตรสิกขา ท่านก็สามารถทำให้ทานของเราเกิดผลงอกเงยออกไปกว้างขวาง เป็นประโยชน์แก่ประชาชน ช่วยให้ธรรมแผ่ขยายไปในสังคม ให้ประชาชนอยู่ร่มเย็นเป็นสุข และดำรงพระศาสนาได้จริง

สิ่งที่จะทำบุญถวายต้องมีความบริสุทธิ์แห่งทักษิณา(ของทำบุญ) 4 ประการนี้ คือ

1. ทักษิณาที่บริสุทธิ์ฝ่ายทายก(ผู้ให้) แต่ไม่บริสุทธิ์ฝ่ายปฏิคาหก(ผู้รับ)
2. ทักษิณาที่บริสุทธิ์ฝ่ายปฏิคาหก แต่ไม่บริสุทธิ์ฝ่ายทายก
3. ทักษิณาที่ไม่บริสุทธิ์ ทั้งฝ่ายทายกและฝ่ายปฏิคาหก
4. ทักษิณาที่บริสุทธิ์ ทั้งฝ่ายทายกและฝ่ายปฏิคาหก (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,

ส่วนไทยธรรม คือวัตถุที่ถวาย ก็ให้เป็นของบริสุทธิ์ ได้มาโดยสุจริต สมควรหรือเหมาะสมแก่ผู้รับ และใช้ได้เป็นประโยชน์นี้เป็นองค์ประกอบต่างๆ ที่จะใช้พิจารณาตรวจสอบ และต้องพยายามอย่างเต็มที่ไปแล้วว่า แม้เราจะไปทำทานอย่างเดียว ก็ต้องให้ได้ทั้งศีล ทั้งภาวนามาด้วย

เมื่อทำได้อย่างนี้ จึงจะเรียกว่าทำบุญกันจริงๆ ชนิดพูดได้เต็มปาก มิฉะนั้นโยมก็จะได้แค่ไปถวายทานเฉยๆ แล้วก็ไปเรียกว่าทำบุญ

เพราะฉะนั้น ถ้าเราไปทำบุญมา ก็จะต้องตรวจดูด้วยว่าที่จริง เราได้แค่ทานหรือเปล่า หรือว่าเราได้ครบเป็นบุญเต็มจริงๆ ถ้าเป็นบุญ ก็คือได้ครบทั้ง 3 ประการ ทั้งทาน ทั้งศีล ทั้งภาวนา

2. การทำบุญควรทำให้ครบทุกความหมาย

ความหมายของคำว่า "บุญ" "มาจากศัพท์ภาษาบาลีว่า "บุญญ" บุญญะ นี้แปลว่าอะไรบ้าง

1. บุญ แปลว่า ชำระจิตใจให้บริสุทธิ์สะอาด ใจของเรากำลังเศร้าหมอง ขุ่นมัวมา พอทำบุญ อย่างเช่น ถวายทาน เพียงเริ่มตั้งใจ จิตใจของเราก็สะอาด บริสุทธิ์ผ่องใสขึ้น การชำระจิตใจให้บริสุทธิ์ ก็คือ กำจัดสิ่งเศร้าหมองที่เรียกว่ากิเลสทั้งหลายออกไปเริ่มตั้งแต่ทาน ก็กำจัดความโลภ ความเห็นแก่ตัว ความมีใจคับแคบตระหนี่หวงแหน ความยึดติดลุ่มหลงในวัตถุสิ่งของ ทำให้จิตใจเป็นอิสระ พร้อมทั้งจะก้าวต่อขึ้นไปในคุณความดีอย่างอื่น หรือเปิดช่องให้น่าเอาคุณสมบัติอื่นๆ มาใส่เพิ่มแก่ชีวิตได้ ทำให้ชีวิตจิตใจเฟื่องฟูขึ้น คนที่ทำบุญ คือทำความดี จิตใจก็จะเฟื่องฟูขึ้นในคุณงามความดี เพิ่มพูนคุณสมบัติที่ดีๆ ให้แก่ชีวิตจิตใจของตน บุญนั้นมีมากมายยิ่งเราทำบุญมาก เราก็เพิ่มคุณสมบัติที่ดีให้แก่ชีวิตของเรามากภาษาสมัยนี้มีคำหนึ่งว่า "คุณภาพชีวิต" คนสมัยโบราณเขาไม่ต้องมีคำนี้ เพราะเขามีคำว่า "บุญ" อยู่แล้ว คำว่า "บุญ" นี้ครอบคลุมหมด ทำบุญที่หนึ่ง ก็เพิ่มคุณสมบัติให้กับชีวิตของเราที่หนึ่ง ทั้งคุณสมบัติในกาย ในวาจา และในใจ กายของเราก็ประณีตขึ้น วาจาของเราก็ประณีตขึ้น จิตใจของเราก็ ประณีตขึ้น ปัญญาของเราก็ประณีตขึ้น ดีเพิ่มขึ้นไปเรื่อยๆ

2. บุญ แปลว่า ทำให้เกิดภาวะน่านุชา บุญนั้นทำให้น่านุชา คนที่มีบุญก็เป็นคนที่น่าบูชา เพราะเป็นคนที่มีคุณธรรม มีความดี ถ้าไม่มีคุณความดีก็ไม่่านุชาที่ว่าบูชา ก็คือ ยกย่อง หรือเชิดชู คนที่ทำบุญทำกุศล จิตใจดีงาม มีคุณธรรมมาก ก็เป็นคนที่น่าเชิดชู น่ายกย่อง แล้วก็ทำให้เกิดผลที่น่าเชิดชูบูชาด้วย ไปๆ มาๆ เดี่ยวจะพูดความหมายของบุญมากไป ขอบุญเพียงเป็นตัวอย่าง ให้เห็นว่า ที่จริงศัพท์เหล่านี้มีความหมายมากหลายประการความหมาย

อีกอย่างหนึ่งที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ คือ บุญนั้น เป็นชื่อของความสุพหุทำบุญแล้ว จิตใจก็สุข เอิบอิ่ม เป็นความสุขที่ประณีตลึกซึ้งการทำบุญเป็นความสุขที่มีผลระยะยาว ไม่เหมือนอาหารที่รับประทาน หรือสิ่งภายนอกที่บำรุงบำเรอกาย พอผ่านไปแล้วก็หมด ก็หาย ความสุขก็สิ้นไป บางที พอนึกใหม่ กลายเป็นทุกข์ เพราะมันไม่มีเสียแล้ว มันขาดไป ต้องหาใหม่แต่บุญเป็นสุขที่เข้าไปถึงเนื้อตัวของจิตใจ เป็นความสุขที่เต็มอิ่ม ทำให้เกิดปิติในบุญ และเมื่อเราทำไปแล้ว มันก็ไม่หมด นึกถึงเมื่อไร ก็ใจเอิบอิ่มผ่องใสเรื่อยไป เป็นความสุขที่ยั่งยืนยาวนานอีกประการหนึ่ง บุญ เป็นสิ่งที่พึงศึกษา พระพุทธเจ้าตรัสสอนให้ศึกษาบุญพุทธพจน์มีอยู่ข้อว่า (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539: 25/23/367) บุญญเมว โส ลิกขะเยย แปลว่า คนนั้น พึง

ศึกษาบุญ ฝึกหัดทั้งหลาย เราตอบตนเองได้ว่า บัดนี้ เราเป็นผู้มีฤทธิ์มาก มีอานุภาพมากถึงเพียงนี้ด้วยผลของกรรมและวิบากของกรรม 3 ประการ คือ 1. ทาน (การให้) 2. ทมะ (การฝึกตน) 3. สัจญมะ (การสำรวม)” พระผู้มีพระภาคได้ตรัสเนื้อความดังกล่าวมานี้แล้ว ในพระสูตรนั้น จึงตรัสคาถาประพันธ์ดังนี้ว่า บัณฑิตพึงศึกษาบุญที่ดีเลิศ มีความสุขเป็นกำไรเท่านั้น คือพึงบำเพ็ญทาน ประพฤติธรรมสม่ำเสมอ และเจริญเมตตาจิต บัณฑิตครั้นบำเพ็ญธรรม 3 ประการ อันเป็นเหตุเกิดความสุขเหล่านี้แล้ว ย่อมเข้าถึงโลกที่เป็นสุข ซึ่งไม่มีการเบียดเบียนกัน แม้เนื้อความนี้ พระผู้มีพระภาคก็ตรัสไว้แล้ว ข้าพเจ้าได้สดับมาอย่างนี้แล

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายของคำว่า บุญ ดังนี้

- 1) [บุญ, บุญยะ-] น. ความสุข เช่น หน้าตาอัมบุญ (ป. ปุณฺณ; ส. ปุณฺณ).
- 2) น. การกระทำดีตามหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา เช่น ไปทำบุญที่วัด (ป. ปุณฺณ; ส. ปุณฺณ)
- 3) น. ความดี เช่น ปล่อยนกล่อยปลาเอาบุญ, คุณงามความดี เช่น เขาทำบุญช่วยเหลือคน

ตกทุกข์ได้ยาก, ช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น เช่น คนใจบุญ, ผลของการทำความดีจากชาติปางก่อน เช่น เขาบุญจึงเกิดมาบนกองเงินกองทอง. (ป. ปุณฺณ; ส. ปุณฺณ). ลูกคำของ "บุญ, บุญ" คือ บุญกิริยาวัตถุ บุญกิริยาวัตถุ (บุญยะ) น. ที่ตั้งแห่งการทำบุญ, เรื่องที่จัดเป็นการทำความดี, หลักการทำความดี, ทางทำความดี, มี 10 ข้อ คือ ทานมัย สีสัมมัย ภาวนามัย อปายนัมมัย เวยยาวัจจัมมัย ปัตติทานมัย ปัตตานโมทนามัย อัมมัสสวนมัย อัมมเทสนามมัย ทิฏฐุชกรรม, โดยย่อมี 3 ข้อ ได้แก่ ทานมัย สีสัมมัย ภาวนามัย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556 : 676)

บุญกิริยาวัตถุ ประกอบด้วย 1. ทานมัยบุญกิริยาวัตถุ (บุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยทาน) 2. สีสัมมัยบุญกิริยาวัตถุ (บุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยศีล) 3. ภาวนามัยบุญกิริยาวัตถุ (บุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยภาวนา) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539 : 11/305/269)

บุญกิริยาวัตถุ 3 ประการนี้ คือ 1. บุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยทาน 2. บุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยศีล 3. บุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยภาวนา พระพุทธเจ้าตรัสว่า ภิกษุทั้งหลาย บุคคลบางคนในโลกนี้ทำบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยทานนิดหน่อย ทำบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยศีลนิดหน่อย และไม่จัดแจงบุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยภาวนาเลย หลังจากตายแล้ว เขาย่อมเข้าถึงความเป็นผู้โชคร้ายในมนุษย์ (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539: 23/36/294)

บุญกิริยาวัตถุ หมายถึงการบำเพ็ญบุญอันเป็นเหตุให้ได้านิสงส์ มี 3 อย่าง คือ (1) ทานมัย (2) สีสัมมัย (3) ภาวนามัย (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539: 25/27/372) บุญกิริยาวัตถุ 3 ประการ อะไรบ้าง คือ 1. บุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยทาน 2. บุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยศีล 3. บุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยภาวนา (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539: 25/60/415)

พระมหาโพธิวงศาจารย์ (ทองดี สุรเตโช) ได้ให้ความหมายของคำว่า ปุณฺณ บุญ กรรมดี กุศล (กุศล สุกก สุกต ธรรม สุจริต) ปุณาติ อุตตโน สันตทานนติ ปุณฺณ กรรมที่ชำระสันดานของตนให้สะอาด อุตตโน การก่อกวน ปวติ ปุณาติ โสเธตติ ปุณฺณ กรรมที่ชำระผู้ทำให้สะอาด (พระมหาโพธิวงศาจารย์ (ทองดี สุรเตโช), 2558 : 594)

คำว่า "ศึกษา" ก็คือ ผูกขึ้นมา ทำให้ได้ให้เป็น ให้ก้าวหน้า เจริญงอกงามขึ้นไปในความดีและในคุณสมบัติทั้งหลายนั่นเอง หมายความว่า บุญนี้เราต้องทำให้เพิ่มขึ้นและประณีตขึ้นเรื่อย ๆ อย่างที่พูดเมื่อกี้ว่า บุญเป็นคุณสมบัติ เป็นความดี ทางกายบ้าง ทางวาจาบ้าง ทางใจบ้าง รวมไปถึงทางปัญญา เราต้องเพิ่มโดยผูกขึ้นมา เมื่อผูกกายวาจา ผูกจิตใจ ผูกปัญญา ชีวิตของเราก็พัฒนา ประณีตงอกงามขึ้นเรื่อย เรียกว่าเป็นการพัฒนาชีวิตหรือพัฒนา ตนเอง นี่แหละ พูดสั้นๆ คำเดียวว่า "บุญ" (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2557 : 12)

เพราะฉะนั้น บุญนี้ อย่าไปยุติหรือหยุดอยู่ ต้องศึกษาบุญ มีบุญอะไร มี คุณสมบัติความดีอะไรที่ควร จะทำเพิ่ม เพื่อให้ชีวิตของเราดีขึ้น และทำให้เกิดประโยชน์กว้างขวางออกไป ก็ก้าวต่อไป มิฉะนั้นเราจะติดอยู่ จมอยู่ หรือว่าชะงักตันอยู่กับที่เท่าเดิมคนที่ทำบุญ ไม่ควรจะติดอยู่เท่าเดิม แต่ควรที่จะก้าวหน้าไปในบุญ นี่เป็น ความหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องบุญ นำมาพูดให้เห็นแนวทาง ความจริงนั้น แต่ละอย่างยังสามารถขยาย ออกไปได้มาก บุญนั้นมีมาก การทำบุญไม่ใช่เฉพาะทานเท่านั้น พระพุทธเจ้าตรัสไว้โดยสรุปอย่างสั้นที่สุดว่ามี 3 คือ บุญกิริยาวัตถุ 3 ได้แก่ 1. ทาน 2. ศีล 3. ภาวนา อย่างที่พูดไว้ตอนต้นแล้ว

พระอรรถกถาจารย์ คือ พระอาจารย์ผู้เรียบเรียงคัมภีร์อธิบายความหมายของพุทธพจน์ใน พระไตรปิฎก ท่านจึงเพิ่มเข้าไปอีก 7 ข้อ รวมเป็น บุญกิริยาวัตถุ 1. คือ ทาน ศีล ภาวนา และ

4. อปจายนมัย ทำบุญด้วยการให้ความเคารพ มีความอ่อนโยน สุภาพอ่อนน้อม ให้เกียรติแก่กัน เคารพยกย่องท่านผู้มีความเป็นผู้ใหญ่ ผู้สูงด้วยคุณธรรมความดี เป็นต้น หรือที่นิยมกันในสังคมของเรา เคารพ กันโดยวิยวุฒิ ชาติวุฒิ และคุณวุฒิ แต่ในทางพระศาสนาถือว่า คุณวุฒิสำคัญที่สุด

อปจายนมัยนี้ ก็เป็นบุญอย่างหนึ่ง เพราะเป็นการโน้มน้าวใจในทางที่จะฝึกตน และเป็นการช่วยกันรักษา สังคมนี้นี้ ให้เราไปด้วยความรู้สึกที่จะเอื้อเฟื้อ ทำให้มีความสงบร่มเย็นถ้าในสังคมไม่มีการให้เกียรติ ไม่มีความ เคารพกัน ก็จะวุ่นวายมาก จิตใจก็จะแข่งกระด้าง โน้มไปในทางก้าวร้าว อาจกระทบกระทั่งกันอยู่เสมอ แต่พอ มีความเคารพ ให้เกียรติแก่กัน มีความสุภาพอ่อนโยน จิตใจก็นุ่มนวล โน้มเข้าไปในทางของการฝึกตนการ เป็นอยู่ร่วมกันที่ดี บรรยากาศที่ดี งดงาม เป็นสุข บุญก็เกิดขึ้น

5. ไวยาวัจจมัย ทำบุญด้วยการช่วยเหลือ รับผิดชอบ บริหารคนไม่มีเงิน ก็ไม่ใช่ว่าทำบุญไม่ได้ ไวยาวัจจมัย กุศลนี้ได้ทุกคน โดยเฉพาะสังคมไทยสมัยก่อน มีศูนย์กลางอยู่ที่วัด เวลาถึงงานวัด ชาวบ้านก็มาลงแรง ช่วยเหลือ รับผิดชอบ ทำอะไรต่ออะไรคนละอย่างสองอย่าง ให้กิจกรรมส่วนรวมที่วัดนั้นสำเร็จด้วยดี

ตัวอย่างเช่น หลายท่านมาทำบุญด้วยไวยาวัจจมัยกุศล ชนิดพรรณนาได้ไม่มีที่สิ้นสุด คือมาช่วยเหลือ รับผิดชอบการบำเพ็ญประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็นตำรวจ ทหารเรือ ทหารทั้งหลาย หรือว่าเด็กๆ นักเรียน ตลอดจน ญาติโยมก็มาทำกันทั้งนั้นย้อนหลังไปก่อนวันนี้ ก็มาช่วยกันปลูกต้นไม้ มาทำความสะอาด มาทำถนน ฯลฯ ตลอดจนมาช่วยถ่ายรูปเก็บไว้ ทั้งหมดนี้ก็เป็นไวยาวัจจมัยกุศล พูดสั้นๆ ว่ามาช่วยกัน คือเจตนาที่จะมาบำเพ็ญ ประโยชน์ ช่วยเหลือ รับผิดชอบ บริหาร ทำกิจส่วนรวมให้สำเร็จ เป็นบุญอีกแบบหนึ่ง

6. ปัตติทานมัย ทำบุญด้วยการให้ส่วนบุญ หมายความว่า ให้ผู้อื่นมีส่วนร่วมในบุญ หรือในการทำบุญ ด้วยเวลาเราทำความดีอะไรสักอย่าง ก็ไม่หวงแหนไว้ เราเปิด โอกาสให้คนอื่นได้มีส่วนร่วมบุญ ด้วยการทำ

ความดีด้วยกัน ทั้งผู้มาร่วม และผู้ให้โอกาส ก็ได้บุญเพิ่มทั้งสองฝ่าย คนที่ให้เขาร่วม ตัวเองบุญก็ไม่ได้ลดลง เดียวจะนึกว่าคนอื่นมาแย่งบุญ แต่กลับยิ่งได้มากขึ้น

เพราะฉะนั้น พระพุทธเจ้าจึงตรัสว่า คนที่ทำบุญด้วยตนกับคนที่ทำบุญด้วยตนแล้วยังชวนคนอื่นมาทำด้วยนั้น คนหลังได้บุญมากกว่า เมื่อให้ส่วนร่วมแก่ผู้อื่นมาทำความดีด้วยกัน บุญกุศลก็ยิ่งเพิ่มมาก

7. ปัตตานุโมทนาบุญ ทำบุญด้วยการอนุโมทนาส่วนบุญคือพลอยชื่นชมยินดี หรือแสดงความยินดี ยอมรับ เห็นชอบในการทำกุศล คือในการทำบุญของผู้อื่น เมื่อเขาทำบุญ ทำความดีเราก็พลอยชื่นใจ อนุโมทนาด้วย การอนุโมทนาบุญนี้ เป็นการฝึกนิสัยจิตใจ ให้เราพลอยยินดีในการทำกุศลของคนอื่น ไม่ซึ่ง เคียดริษยาหรือหมั่นไส้ แต่ให้มีจิตใจชื่นบานด้วยการเห็นคนอื่นทำความดี เมื่อเราพลอยชื่นบานกับการทำความดีของคนอื่นอนุโมทนาด้วย เราก็ได้บุญด้วย นี่คือนิยามของการอนุโมทนาปฏิบัติและดำเนินชีวิตที่ดี

8. ธรรมสวนะบุญ ทำบุญด้วยการฟังธรรม ธรรมะเป็นเรื่องสำคัญที่จะทำให้เรามีปัญญา ทำให้เรามีหลัก ในการประพฤติปฏิบัติและดำเนินชีวิตที่ดี ถ้าเราไม่อ่านไม่ฟัง ไม่รู้จักหาความรู้ ไม่ถามไถ่ ไม่มีการฟังธรรม ไม่อ่านหนังสือธรรมะ ความก้าวหน้าในธรรมของเราอาจจะชะงัก แล้วการเจริญในบุญก็จะเป็นไปได้ยาก จึงต้องมี ข้อนีมาช่วย การสอนให้มีธรรมสวนะบุญ คือทำบุญด้วยการฟังธรรม ซึ่งจะช่วยให้รู้หลัก มองเห็นช่องทางแม้แต่ใน การทำบุญเพิ่มขึ้นอีกรวมทั้งให้รู้จักหาความรู้ที่เป็นประโยชน์ เจริญปัญญา

9. ธรรมเทศนาบุญ ทำบุญด้วยการแสดงธรรม การแสดงธรรมให้ผู้อื่นฟัง ก็เป็นบุญ แต่ในเวลาแสดง ธรรมให้ผู้อื่นฟัง ต้องตั้งใจให้ถูกต้อง ทานว่า ถ้ามีเจตนาหลอกลวง หาเสียง ถือว่าเจตนาไม่ดี มุ่งที่ผลส่วนตัวจะไม่ มีผลมาก แต่ถ้าตั้งใจเจตนาว่า เราจะแสดงธรรมไปเพื่อให้รู้เข้าใจถูกต้อง ให้มีสัมมาทิฐิ ได้รับประโยชน์ ได้ พัฒนาชีวิตขึ้นไป ผู้ที่แสดงธรรมก็ได้บุญด้วย

การทำบุญข้อธรรมเทศนามันนี้ได้ โดยนารถธรรมไปบอก ไปเผยแผ่ ไปสอนลูกสอนหลาน ให้รู้จักสิ่งที่ ถูกต้องดีงาม ให้เขาเจริญในทาน ศีล ภาวนาด้วย เริ่มตั้งแต่ไปแนะนำในครอบครัวของตัวเอง ทำบุญกับลูกกับ หลานก็ได้ ด้วยธรรมเทศนามันนี้

ยิ่งถ้าเป็นเรื่องที่ยาก หรือเขาไม่เคยสนใจ เราก็ได้ฝึกตัวเองหาทางที่จะสอนที่จะแนะนำอธิบายให้ได้ผล ทำให้เขามีปัญญา ทำให้เขาทำดี เป็นคนดีได้ เราเองก็ปลื้มใจ ได้พัฒนา ก็ยังได้บุญมาก

10. ทิฐุชุกกรรม ทำบุญด้วยการทำความเห็นให้ตรง คือทำความคิดความเข้าใจให้ถูกต้องความเห็น ถูกต้องนี้ ต้องทำกันอยู่เสมอ ไม่ว่าจะทำอะไรควรพิจารณาตรวจสอบกิจกรรมทุกอย่างว่า เราทำด้วยความรู้ เข้าใจถูกต้องหรือเปล่า

เริ่มตั้งแต่เมื่อทำทาน ก็พิจารณาว่า เราทำด้วยความเข้าใจถูกต้องไหม เรื่องนี้เป็นไปได้มากกว่า บาง ทานอาจจะทำด้วยความเข้าใจผิดอยู่ก็ได้ไม่ว่าอะไร เช่นอย่างรักษาศีล บางทีก็รักษาไปตามตัวบทพยัญชนะ หรือตามที่ยึดถือกันมา ไม่เข้าใจจริง เมื่อเราไปฟังธรรมเราก็มาปรับความเห็นของตัวเองให้ถูกต้อง แล้วการทำบุญ ข้ออื่นๆ ก็จะพลอยถูกต้องไปด้วย

เพราะฉะนั้น เรื่องทิฐุชุกกรรม หรือการทำความเห็นให้ตรงให้ถูกต้องนี้ จึงเป็นเรื่องสำคัญ ต้องพัฒนา อยู่เสมอ ไม่ว่าจะทำอะไร ต้องมีความเข้าใจที่ถูกต้องประกอบอยู่

ทั้งหมดนี้รวมเป็น 10 ข้อ แต่ใน 10 ข้อนี้ ที่เป็นหลัก ก็คือทาน ศีล ภาวนา ส่วนที่เติมมา 7 ข้อนั้น เป็นการขยายจาก 3 ข้อต้น เพื่อให้เห็นความหมายและช่องทางที่จะทำบุญเพิ่มขึ้น

3. บุญที่แผ่ความสุขออกไปให้ความงอกงามทั้งแก่ชีวิตของเราและทั่วสังคม

บุญที่แท้ในการดำเนินชีวิตถ้าเรามีศีลเราก็จะอยู่ในสังคมอย่างดีเยี่ยม คือ การที่มีความสุภาพ อ่อนโยน นบไหว ให้เกียรติแก่กัน และการช่วยเหลือรับใช้บริการ ก็เป็นเรื่องด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคม จึงเป็นเรื่องของศีล จัดอยู่ในหมวดศีลอปายนัมัย กัตติ ไวยาวัจจมัย กัตติ ในการช่วยเหลือแผ่ก็เป็นการสงเคราะห์ ด้วยเหมือนกัน เพราะการสงเคราะห์ คือจัดเป็นประเภท การให้ส่วนบุญแก่ผู้อื่น หรือให้ผู้อื่นมีส่วนร่วมบุญ นี้ จัดอยู่ในทานจะเห็นว่า ทานมีความหมายกว้าง ไม่ใช่เฉพาะให้ของเท่านั้น แต่การให้ความมีส่วนร่วมในการทำ ความดี หรือให้โอกาสผู้อื่นร่วมทำความดี รวมทั้ง ปัตตานุโมทนา อนุโมทนาบุญที่ผู้อื่นทำ คือให้ความร่วมใจใน การที่ผู้อื่นทำความดี ก็เป็นบุญในการให้ชนิดหนึ่งเหมือนกัน จึงอยู่ในหมวดทานด้วย และในข้อ 8. ธรรมสวน มัย ฟังธรรม กัตติ ข้อ 9. ธรรมเทศนามัย แสดงธรรมแก่ผู้อื่น กัตติ รวมอยู่ในข้อ 3 คือ ภาวนามัยเพราะเป็นการ พัฒนาจิตใจ และพัฒนาปัญญา โดยเฉพาะปัญญาซึ่งจะไปส่งผลแก่ข้อสุดท้ายด้วย

ข้อสุดท้าย คือ ทิฏฐชุกรม สามารถเข้าได้กับทุกข้อ เวลาทำบุญทุกอย่าง ให้มีทิฏฐชุกรมประกอบ คือมีความเห็นที่ถูกต้องด้วย มิฉะนั้นบุญของเราก็จะบกพร่อง บกพร่องเพราะอะไร เพราะบางทีเวลาทำบุญนั้น ใจของเราซิกหนึ่งได้บุญ แต่อีกซิกหนึ่งมีโลภะเป็นต้นปนอยู่ นึกถึงบุญ แต่ใจมีความโลภตั้งไว้ พะวงอยากได้ ผลตอบแทนโน่นนี่ อย่างนี้ บุญก็ได้ แต่บาปก็พ่วงมาด้วย เพราะฉะนั้นจึงต้องระวังเหมือนกัน แต่ถ้าเรามี ทิฏฐชุกรม ประกอบอยู่ คอยทำความเห็นให้ตรง ก็จะแก้ปัญหานี้ได้ คือทำบุญด้วยความรู้เข้าใจที่ตรงชัดว่า ทานนี้ทำเพื่ออะไร เมื่อรู้เข้าใจได้ความเห็นถูกต้อง บุญของเราก็สมบูรณ์ แล้วบุญนั้นจะมีความหมายที่ครบ ภาย วาจา จิต ปัญญา

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการใช้ถ้อยคำโดยการชักชวนกัน ปรีกษากัน จิตก็สงบผ่องใส มีเจตนา ประกอบด้วยศรัทธาเป็นต้น ปัญญาก็มีความรู้เข้าใจ ว่าสิ่งที่ตนทำนี้ ทำเพื่ออะไร ควรทำอย่างไร ยิ่งถ้ามองเห็น ความหมาย ความมุ่งหมายที่แท้ และคุณประโยชน์ชัดเจนแล้ว ก็จะมีจิตใจกว้างขวาง และบุญกุศลก็ยิ่งเพิ่ม เหมือนอย่างการทำบุญถวายภัตตาหาร และถวายทุนการศึกษาแก่พระสงฆ์ พระสงฆ์ท่านมีหน้าที่อะไร แล้วถามตัวเองและเห็นว่า พระสงฆ์ท่านมีหน้าที่เล่าเรียนพระธรรมวินัย มีหน้าที่ที่จะปฏิบัติตามหลักธรรมวินัยที่ได้ เล่าเรียนนั้น แล้วก็มีหน้าที่ที่จะเผยแผ่สั่งสอนธรรม การที่เราถวายปัจจัยแก่พระสงฆ์นี้ ก็เพื่อให้ท่านมีกำลัง ไปทำศาสนกิจ คือหน้าที่ 3 อย่างนั้น เมื่อท่านทำหน้าที่สามอย่างนั้นตัวท่านเองก็เจริญงอกงามในไตรสิกขาด้วย ธรรมะที่ท่านได้รู้ได้เรียนมาก็จะเกิดประโยชน์แก่ประชาชนกว้างขวางออกไป พระพุทธศาสนามีพระสงฆ์ไปทำ ประโยชน์เพื่อประโยชน์สุขแห่งพหุชนอย่างแท้จริง การที่เราทำบุญนี้ จึงเป็นการช่วยดำรงพระพุทธศาสนาให้ เจริญมั่นคง

เมื่อพระพุทธศาสนามีพระสงฆ์ทำหน้าที่ แสดงธรรมเพื่อพระธรรมก็เผยแพร่ออกไป ก็เกิดเป็น ประโยชน์แก่ประชาชน เมื่อประชาชนได้รู้เข้าใจประพฤติปฏิบัติธรรม สังคมก็ร่มเย็นเป็นสุขสังคมที่อยู่ดี เมื่อมี

คนประพฤติปฏิบัติธรรม จากการที่พระสงฆ์ได้แสดงธรรม จึงมีผลไปถึงพระพุทธศาสนาและประชาชนทั่วสังคมทั้งหมดด้วย

เมื่อมองด้วยความเข้าใจอย่างนี้ ใจก็ยังปลอดโปร่งกว้างขวาง มีปีติอิ่มใจ นึกขึ้นมาเมื่อไร ก็ยังมีความสุขที่เรียกว่าทิฏฐุชรรรมเกิดจากมีปัญหาประกอบเข้ามา บุญก็ยังกว้างขวางยิ่งขึ้น ต่อไปมันจะเป็นปัจจัยให้เราเห็นทางทำบุญที่ถูกต้องยิ่งขึ้น ว่าทำบุญอย่างไรจึงจะเกิดประโยชน์เกิดคุณค่ากว้างขวาง คือทานที่เกิดจากการวิจัยขึ้นมาด้วย คือพิจารณาไตร่ตรองแล้วจึงให้ทาน ความเป็นผู้มีใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ อานิสงส์ของการเป็นผู้ให้ เรื่องอานิสงส์ของการให้ทั้งปวง "ภิกษุทั้งหลาย ถ้าสัตว์ทั้งหลายพึงรู้ผลแห่งทานเจตนาและการจำแนกทานเหมือนอย่างที่เรารู้ สัตว์เหล่านั้นไม่ให้ทานเสียก่อน ก็จะไม่บริโภค และมลทินคือความตระหนี่ก็จะไม่พึงครอบงำจิตของสัตว์เหล่านั้นได้ แม้คำข้าวคือก้อนข้าวของสัตว์เหล่านั้นจะพึงเหลืออยู่ดำสุดท้ายก็ตามถ้าภิกษุ (ผู้รับทาน) ของพวกเขายังมีอยู่ สัตว์เหล่านั้นยังไม่ได้แบ่งคำข้าวคำสุดท้ายเมื่อนั้น (ให้แก่ภิกษุ) ก็จะไม่บริโภค"

ในการอนุโมทนานั้น พระก็จะบอกว่า บุญที่ทำนี้เกิดผลเกิดอานิสงส์อย่างไร ทานมีผลอย่างไร ศีลมีผลอย่างไร ภาวนามีผลอย่างไร เราเรียกสั้นๆ ว่า "อนุโมทนา" แต่อนุโมทนานี้ พระจะพูดเมื่อโยมทำแล้ว ว่าที่โยมทำ จะเกิดผลอย่างนั้นอย่างนี้ มีผลดีทั้งในโลกนี้และโลกหน้าดังที่พระพุทธเจ้าก็ได้ตรัสแสดงอานิสงส์ของบุญไว้หมายความว่า บุญประเภททานก็ดี บุญประเภทศีลก็ดี บุญประเภทภาวนาก็ดี พระองค์ได้แสดงอานิสงส์ไว้ อานิสงส์นั้น การพิจารณาไตร่ตรองแล้วจึงให้ทาน ความเป็นผู้มีใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ (พระพรหมบัณฑิต, 2561 : 651) อานิสงส์ของการเป็นผู้ให้ เรื่องอานิสงส์ของการให้ทั้งปวง "ภิกษุทั้งหลาย ถ้าสัตว์ทั้งหลายพึงรู้ผลแห่งทานเจตนาและการจำแนกทานเหมือนอย่างที่เรารู้ สัตว์เหล่านั้นไม่ให้ทานเสียก่อน พระพุทธเจ้าตรัสเน้นประโยชน์ที่มองเห็นก่อนแล้วจึงลงท้ายด้วยผลในภพหน้า ว่าตายแล้วไปสวรรค์ เช่นในเรื่องศีล พระพุทธเจ้าก็ได้ตรัส อานิสงส์ของศีล 5 ว่า

1. คนที่มีศีล อาศัยความไม่ประมาท จะทำให้เกิดโรคภัยได้มาก คนไม่มีศีล อย่างคนที่เต็มไปด้วยอบายมุข ย่อมปล่อยชีวิตตกต่ำ มัวหมกมุ่นวุ่นวายมัวเมาในเรื่องของสิ่งเหลวไหล จึงไม่เอาใจใส่ ไม่ขยันทำมาหากิน เรียกว่าตกอยู่ในความประมาท ก็เสื่อมทรัพย์ยับยั้งชีวิต แต่คนที่มีศีล เว้นจากทุจริต เว้นจากอบายมุขและเรื่องชั่วช้าเสียหายแล้ว เมื่อมีความไม่ประมาท ก็ขยันหมั่นเพียรทำงาน ใจอยู่กับการประกอบอาชีพ ก็ทำให้เกิดโรคภัยได้มาก

2. กิตติศัพท์อันดีงามก็ระบือไป คนที่ประพฤติดีมีศีล มีความสุจริต คนก็นิยมชมชอบยิ่งในสังคมปัจจุบันนี้ ต้องถือเป็นสำคัญมากกว่า ทำอย่างไรจะหาคนที่มีความสุจริตมาบริหารบ้านเมือง ถ้าคนไหนมีศีลสุจริต มีความบริสุทธิ์ มีความซื่อสัตย์ ก็ได้กิตติศัพท์ดีไปด้านหนึ่ง แต่ไม่ได้หมายความว่าทั้งหมด อย่างน้อยด้านศีลก็ได้กิตติศัพท์เป็นเครื่องประดับรองรับตัวเองขึ้นมา เป็นฐานที่สำคัญ

3. ความมีศีลทำให้มีความกล้ากล้า ถ้าเรามีศีล เป็นคนประพฤติซื่อสัตย์สุจริตแล้ว จะเข้าสมาคมไหนก็มีความกล้ากล้าไม่ครั่นคร้าม

4. เวลาตายก็มีสติ ไม่หลงตาย ต่อจากนั้น

5. ข้อสุดท้าย ตายแล้วไปเกิดในสวรรค์

อานิสงส์ 5 ข้อของความเป็นศีลนี้ เป็นตัวอย่าง พระพุทธเจ้าทรงแสดงอานิสงส์แบบนี้ พระสงฆ์ก็มีแนวทางในการเทศน์ ว่าในเวลาทำบุญแล้วจะเกิดผลอะไรบ้าง มีอานิสงส์อย่างไรบ้าง เมื่อได้ฟังได้รู้เข้าใจผลดีของการประพฤติปฏิบัติชอบ ก็ทำให้โยมมีจิตใจขึ้นบานผ่องใส บุญก็จะมากขึ้น เพราะเกิดความเข้าใจ มีปัญญาประกอบด้วย ยิ่งมั่นใจ และใจยิ่งเข้มแข็งมีกำลังสว่างใส แต่ถ้าพระไปพูดก่อน คือไปพูดให้โยมทำบุญ โดยชวนว่าโยมทำโน่นทำนั่นทีนี้แล้วจะได้ผลมากมายอย่างนี้ๆ ชักเข้าหาตัว ก็ที่ว่าตรงข้าม คือ ถ้าโยมทำบุญก่อน แล้วพระพูดถึงผลดีทีหลัง นี่เป็น อนุโมทนา แต่ถ้าพระพูดก่อนเพื่อให้โยมถวาย ก็กลายเป็นเสียงต่ออนุสนา "อนุสนา" แปลว่าการแสวงหาลาภ หรือหาเลี้ยงชีพ โดยทางไม่ถูกต้อง ทางพระถือว่าเป็นมิจฉาชีพ คำว่า "มิจฉาชีพ" เพราะเป็นมิจฉาชีพได้แก่การกระทำจำพวกที่เรียกว่า อนุสนา เช่น พูดล่อ พูดจูง หรือเลียบเคี้ยวให้มาถวายของหรือบริจาคอะไรต่างๆ อย่างนี้เสียงมากบอกกันง่ายๆ ก็ใช้คำสั้นๆ ว่า ถ้าพูดทีหลัง เป็นอนุโมทนา แต่ถ้าพูดก่อน เสียงต่ออนุสนา

เวลาทำบุญเราสามารถทำทั้ง 3 อย่างพร้อมกันอย่างที่ว่าแล้ว ซึ่งก็ควรจะเป็นอย่างนั้น ไม่ใช่ว่าต้องทำเฉพาะทานหรือเฉพาะศีล หรือเฉพาะภาวนา ควรทำทีเดียวพร้อม 3 อย่างเลยอย่างที่ย้ำไว้ตั้งแต่ต้นแล้วว่า โยมมาถวายทานที่วัด อย่าให้ได้แต่ทานอย่างเดียว ต้องให้ได้ศีล ได้ภาวนาด้วย พร้อมกันหมดเราจึงจะพูดได้เต็มปากว่า "ทำบุญ" มิฉะนั้น เราจะได้แค่ส่วนหนึ่งของบุญ คือทานเท่านั้นไม่ว่าทำอะไร

ในการทำบุญประกอบด้วย 3 อย่างได้พร้อมกันคือ

1. ประกอบด้วยศีล ในการทำอาชีพการงานนั้น พอได้เงินก็คิดตั้งใจขึ้นมาว่าเราได้ทรัพย์ เพิ่มขึ้นแล้วเราจะเอาทรัพย์นี้ส่วนหนึ่ง ไปให้ทาน ทำบุญกุศล ช่วยเหลือเผื่อแผ่แก่เพื่อนมนุษย์ ทำให้เป็นประโยชน์ขึ้นมา พอคิดอย่างนี้ จิตใจดีงามผ่องใส ทานเรียกว่าทานเจตนาเกิดขึ้น ขณะทำอาชีพอยู่นั้น ก็ได้ ทำทาน ไปด้วยเวลาทำการงานนั้น ทำด้วยความตั้งใจให้เป็นไปโดยสุจริตทำงานให้เป็นไปตามหน้าที่ของอาชีพ ให้ถูกต้องตามจรรยาบรรณทำความตั้งใจตรงตามหน้าที่ของตน โดยสัจสุจริต เวลานั้นก็เรียกว่าได้ รักษาศีล

2. ประกอบด้วยสมาธิ

ในเวลาทำงาน ผูกใจของตัวเองไปด้วย มีความเพียรพยายามมีสมาธิ ทำจิตใจของเราให้สงบ ให้มีสติ แม้จะมีอารมณ์กระทบกระทั่งเข้ามารบกวน ก็ผูกใจให้สงบมั่นคงได้ รักษาเมตตาไมตรี และความมีใจผ่องใส เอาไว้อย่างนี้เรียกว่าได้ ทำภาวนา ไปในตัว ภาวนาอย่างนี้เป็นส่วนจิตสูงขึ้นไปอีก ยังสามารถทำภาวนา

3. ในส่วนปัญญาด้วย คือทำงานด้วยวิจยญาณ พิจารณาไตร่ตรองเหตุผลที่จะให้ได้ผลดีว่าทำงานอย่างไรจึงจะเกิดประโยชน์ที่แท้จริงสูงขึ้นไปอีก ในภาวนาสวนปัญญานั้น เมื่อทำงานไปมองเห็นความเปลี่ยนแปลงเป็นไป ของเหตุการณ์ก็ดี ของผู้คนที่เราพบเห็นเกี่ยวข้องก็ดี รู้จักพิจารณา รู้จักมนสิการ ก็เกิดความรู้ ความเข้าใจโลกและชีวิตนี้มากขึ้น มองโลกด้วยความเข้าใจรู้เท่าทัน และวางท่าทีได้ถูกต้อง

ข้อควรนำมาพิจารณาในภาพรวม

1. ด้านโครงสร้างของหนังสือ

หนังสือก้าวไปในบุญ ผู้เขียน ต้องการที่จะถ่ายทอดถึงการทำบุญ คือหมายการทำบุญที่ประกอบด้วย บุญที่แคบและเพี้ยนไป ทำให้การเข้าใจในการทำบุญเปลี่ยนแปลงไป เพราะการทำบุญจะต้องประกอบด้วย การที่ทำให้เข้าใจความหมายของการทำบุญ ที่ประกอบด้วยทั้งผู้ให้และผู้รับและวัตถุที่จะให้ ถือว่ามีความสำคัญ เป็นอย่างยิ่ง และทำให้ได้เข้าใจความหมายของการให้อย่างแท้จริง ดังนั้น การจะทำบุญหรือการให้ทานก็อยู่ใน ประเด็นเดียวกันคือ การมีเจตนาที่ ดี และนอกจากนั้น ในการทำบุญก่อให้เกิดความงามความดี 3 อย่าง พร้อมกัน คือ ศีลที่บริสุทธิ์ การมีสมาธิ และการมีปัญญา จากการทำบุญ ทานมัย บุญเกิดจากการให้ทาน สีส มัย บุญเกิดจากการรักษาศีล และภาวนามัย บุญเกิดจากการภาวนา (พุทธทาส อินทปัญโญ, 2547 : 404)

ผู้วิจารณ์เห็นว่า การจัดโครงสร้างหนังสือมีความเหมาะสม ด้วยการแบ่งเนื้อหา ที่ลงตัว ลำดับการ นำเสนอเนื้อหาที่มีความชัดเจน โดยได้เริ่มจากการทำสารบัญ นำเนื้อหาเรื่องใหญ่มาเป็นบทย่อยละเอียดลงไป โดยเรียงตามเนื้อหาที่ได้วางไว้ โดยอธิบายมีความเข้าใจง่าย ซึ่งผู้เขียนต้องการสะท้อนให้ผู้อ่านได้เข้าใจใน เนื้อหาและเพื่อให้เกิดความสอดคล้อง นอกจากนั้นเนื้อหามีความสอดคล้องตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงเนื้อหาตอน สุดท้าย และหนังสือเรื่องนี้ ผู้เขียนได้อธิบายเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับบุญได้อย่างชัดเจน ซึ่งถือว่าเป็นผลงานที่ดี คือ การนำเสนอในเนื้อหาสาระทางวิชาการ ที่มีลักษณะคุณภาพ 3 องค์ประกอบ คือ การก่อให้เกิดความรู้ใหม่ มีการอธิบายให้เห็นอย่างชัดเจน สามารถนำไปเป็นประโยชน์ต่อพระสงฆ์และต่อประชาชนโดยทั่วไป ซึ่งจุดเด่น ของหนังสือเล่มนี้ อ่านจบในเล่มเดียว ตลอดจนขนาดของรูปเล่มที่กระชับรัดกุมทั้งปกหน้า-ปกหลัง มีจำนวน หน้า 30 หน้า จัดพิมพ์ขนาดเล่มไม่ใหญ่เหมาะสำหรับการหยิบอ่าน สะดวกในการพกพา เพื่อให้ผู้อ่านติดตาม เนื้อหาที่กล่าวเรื่องบุญไว้อย่างละเอียดที่ผู้เขียนได้เรียบเรียงร้อยรัดไว้ภายในเล่ม

2. ด้านเนื้อหาและคุณค่าวรรณกรรม

หนังสือเรื่อง ก้าวไปในบุญ เนื้อหาเกี่ยวกับประโยชน์ของการทำบุญที่ได้ตั้งใจให้ทานที่เป็นประโยชน์ ต่อผู้ทำบุญ เพราะการทำบุญสามารถได้รับทั้งเรื่องศีล สมาธิ และปัญญา เพื่อให้เกิดความเข้าใจเรื่องบุญมาก ยิ่งขึ้น ผู้เขียนได้เรียบเรียงเนื้อหา และเขียนในลักษณะที่น่าหลักแนวทางที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้เรื่องการ ทำบุญ เพื่อให้ผู้อ่านได้เกิดความเข้าใจอย่างท่องแท้และถูกต้องในการทำบุญที่ประกอบด้วยอะไรบ้าง ทำแล้ว จะส่งผลอย่างไร เพื่อให้ผู้อ่านได้เข้าใจเรื่องการทำบุญที่แท้จริงมีใช้ผิดเพี้ยนไป

บุญ หมายถึง การชำระจิตใจให้บริสุทธิ์สะอาด ทำให้เกิดภavnาน่าบูชา บุญนั้นทำให้น่าบูชา คนที่มี บุญก็เป็นคนที่น่าบูชา เพราะเป็นคนที่มีคุณธรรม มีความดี ถ้าไม่มีคุณความดีก็ไม่น่าบูชาที่ว่าบูชา ก็คือ ยกย่อง หรือเชิดชู พระพุทธเจ้าตรัสไว้ คือ บุญนั้น เป็นชื่อของความสุขพอทำบุญแล้ว จิตใจก็สุข เอิบอิ่ม เป็นความสุข ที่ประณีตลึกซึ้งการทำบุญเป็นความสุขที่มีผลระยะยาว และอีกบุญ ประการหนึ่ง บุญเป็นสิ่งที่พึงศึกษา

ในมุมมองผู้วิจารณ์ เห็นว่า การทำบุญเป็นการรักษาศีล การมีสมาธิ การสร้างปัญญา เพราะการ ทำบุญเมื่อเรามีศีลบริสุทธิ์ มีจิตใจที่ดี และปัญญาก็จะเกิดตามมา ในการทำบุญหรือการให้ทานมันขึ้นอยู่กับ เจตนาของผู้ที่จะทำบุญหรือทำทาน ที่ประกอบด้วยเหตุปัจจัย 3 ประการอันจะส่งผลให้ผู้ทำบุญหรือให้ทานมี อานิสงค์ เพราะสามารถมองเห็นสิ่งที่เราจะนำไปเพื่อทำบุญด้วยความนึกคิดเพื่อทำให้การให้ทานนั้น สมบูรณ์

ยิ่งขึ้น จะทำให้เนื้อหาเกี่ยวกับความหมายของบุญที่แคบและเพี้ยน การทำบุญควรทำให้ครบทุกความหมาย และบุญที่แท้แผ่ความสุขออกไปให้ความมั่งคั่งทั้งแก่ชีวิตของเราและทั่วสังคม

ประเด็นที่ถือว่าเป็นข้อเด่นที่น่าสนใจที่สุดของหนังสือ ก้าวไปในบุญ คือ งานเขียนที่สามารถอธิบายความหมายของบุญในทัศนะของพระสงฆ์และในทัศนะของชาวบ้านได้อย่างดี ทำให้เข้าใจความหมายของการทำบุญ การทำหน้าที่ของพระสงฆ์ และสุดท้ายก็จะเกิดประโยชน์ต่อมวลมนุษยชาติ ผู้เขียนได้เรียบเรียงเนื้อหาและอธิบายพร้อมยกพุทธพจน์มาอธิบายเพื่อความชัดเจน อันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านได้เข้าใจเรื่องการทำบุญหรือการก้าวไปในบุญอย่างถูกต้อง และทำบุญด้วยความสบายใจ ซึ่งผู้วิจารณ์จะแยก

ประเด็นที่ 1 รูปแบบนำเสนอ ผู้เขียนได้นำเสนอด้วยการอธิบาย การใช้ความหมายของคำ วลี ประโยค โดยให้ความหมาย ทั้งรากศัพท์ โดยพยัญชนะหรือตามอักษร ทำให้ผู้อ่านได้เข้าใจความหมายของคำนั้น ๆ อย่างชัดเจน การใช้สำนวน รูปประโยคและการเขียนบรรยายทั้งเล่ม เป็นการอธิบายที่น่าประเด็นความสำคัญของการทำบุญ เพื่อให้ผู้ทำบุญเป็นบุญจริง เข้าใจจริง ทั้งพระสงฆ์และสังคมได้เข้าใจบุญด้วยกันอย่างถูกต้อง เพราะการทำบุญเป็นอันสำคัญสำหรับผู้พบและถือว่ามีความสำคัญมากอีกด้วย การทำบุญให้ต้องตามหลักทางพระพุทธศาสนา เพื่อประโยชน์ต่อตนเองและสังคม หนังสือเล่มนี้เหมาะสมอย่างยิ่งกับสังคมไทยในยุคปัจจุบัน พึงมีไว้เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและเป็นแหล่งเพื่อประโยชน์ต่อการสืบค้นคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา

ประเด็นที่ 2 นำหลักธรรมมาอธิบายเพื่อให้เข้าใจเรื่องการทำบุญหรือการให้ทานได้อย่างถูกต้องชัดเจน เพื่อให้ผู้ทำบุญเมื่อลงมือการบุญหรือให้ทานไปแล้ว ก็จะเกิดความสุขสบาย ทุกครั้งที่ได้ทำบุญก็จะสบายใจทุกครั้ง ซึ่งถือว่าเป็นการทำบุญที่ถูกต้อง ในการทำบุญสามารถตรวจสอบว่า ทานของเราได้ผลสมบูรณ์ไหม เริ่มตั้งแต่เจตนาก่อนให้เริ่มต้นตั้งใจดี มีความเลื่อมใส จิตใจเบิกบาน และตั้งใจจริงพร้อมมีศรัทธามาก ต่อมาขณะถวายก็จริงใจจริงจัง ตั้งใจทำด้วยความเบิกบานผ่องใส มีปัญญา รู้เข้าใจ และถวายไปแล้ว หลังจากนั้นระลึกขึ้นทีไรก็เอิบอ้อมผ่องใสในใจเพราะสิ่งที่เราทำไปนั้นดีเกิดผลเป็นประโยชน์

ในทัศนะของผู้วิจารณ์เห็นว่า ผู้เขียนได้นำเสนอ เรื่อง ก้าวไปในบุญ เพื่อให้เข้าใจความหมายของการทำบุญที่ถูกต้องอย่างแท้จริง ด้วยการอธิบายและมีตัวอย่างทำให้เข้าใจประเด็นที่สำคัญต่อการทำบุญทำอย่างไร และเข้าใจในเรื่องของบุญอย่างไร เพื่อจะเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม เพราะพระพุทธศาสนา ได้สอนเรื่องการให้ทานหรือบุญ การรักษาศีล การทำสมาธิ และการเจริญภาวนา ในการกระทำดีตามหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา ที่เรียกว่า บุญกิริยาวัตถุ ที่ตั้งแห่งการทำบุญ, เรื่องที่จัดเป็นการทำความดี, หลักการทำความดี, ทางทำความดี ประกอบด้วย บุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยทาน บุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยศีล บุญกิริยาวัตถุที่สำเร็จด้วยภาวนา แล้วผู้เขียนได้อธิบายคำว่าบุญได้อย่างชัดเจน ทำให้ผู้อ่านสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ก่อนการทำบุญทุกครั้งที่จะทำบุญเพื่อให้รู้เรื่องการมากขึ้นทำให้เกิดความมั่นใจในการทำบุญว่าการสั่งสมจะนำความสุขมาให้ และสามารถนำไปเป็นคู่มือชีวิตในการทำบุญด้วยการเข้าใจอย่างถูกต้องและมีความสุขสบายใจนี้ที่ไรก็เกิดความสุขทางใจทุกครั้ง

สรุป

จุดเด่นของหนังสือ ก้าวไปในบุญ

จุดเด่นของหนังสือเล่มนี้ ที่พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ผู้ประพันธ์ ได้ให้แนวทางการทำบุญที่ถูกต้อง ทั้งพระสงฆ์ซึ่งเป็นเนื้อหาบุญของโลกที่เป็นผู้รับและผู้ให้ความเข้าอย่างถูกต้อง และให้เข้าใจทั้งคำว่า ทาน หรือ บุญ เป็นอย่างไร เมื่อเข้าใจอย่างถูกต้องแนวทางในการดำเนินชีวิตของชาวพุทธทั้งพระสงฆ์เป็นผู้คอยให้คำแนะนำก็จะสามารถให้คำแนะนำได้ถูกต้องไม่ผิดเพี้ยนหรือแปรเปลี่ยนไป ท่านได้ชี้ให้เห็นประโยชน์ของการทำบุญมีอันสังคัมมาก ทั้งผู้ให้และผู้รับทักษิณาทาน อันจะส่งผลให้ในการทำบุญครั้งหนึ่งสามารถทำให้เราได้ปฏิบัติตนอย่างถูกต้องตามหลักของบุญกิริยาวัตถุ 3 ประการ คือ ทาน ศีล และภาวนา

จุดที่ควรพิจารณาและอยากนำเสนอสำหรับผู้อ่านหนังสือ “ก้าวไปในบุญ”

การทำบุญมิใช่เพื่อหวังผลตอบแทน ว่าเมื่อทำบุญอย่างนี้ จะได้อย่างโน้นอย่างนี้ ถือว่าไม่ถูกต้อง ที่ถูกต้องเมื่อเราทำบุญแล้ว คิดทีไรเราก็สบายใจทุกครั้งเกิดความอึดอึดใจทุกครั้ง มิใช่หวังผลตอบแทน และสิ่งที่ให้เป็นประโยชน์ต่อผู้รับ เพราะผู้รับแล้วจะไปทำประโยชน์ต่อไป เพื่อการบุญอย่างถูกต้องถือเป็นการรักษาพระพุทธศาสนา ทำให้พระพุทธศาสนาดำรงคงอยู่ตลอดไป

องค์ความรู้ที่ได้รับ

การทำบุญเพื่อให้เข้าใจอย่างถูกต้องไม่ผิดเพี้ยนไปส่งผลให้เกิดความมั่นคงในทางพระพุทธศาสนา เพราะเรื่องของการทำบุญเป็นเรื่องของแต่ละบุคคลที่จะดำเนินการ การให้ทานไม่ว่าจะเป็นพระสงฆ์ คน สัตว์ หรือการทำบุญล้วนแต่มีผลต่อการกระทำทั้งสิ้น เพราะเมื่อเราทำไปแล้วเกิดความสบายดีเกิดความปิติในจิตใจ อึดอึดใจก็จะทำให้การดำเนินดังกล่าวมีความสุข มองเห็นการทำบุญอย่างถูกต้อง ในการทำบุญในสังคมไทยเมื่อรู้หลักเข้าใจในแนวปฏิบัติที่ถูกต้อง ก็จะทำให้เกิดความรู้และเข้าใจในอันจะเป็นแนวปฏิบัติและเป็นประโยชน์พระพุทธศาสนา ประโยชน์ต่อสังคมและเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ทำได้เข้าใจความหมายของบุญว่าการทำบุญควรทำให้ครบทุกความหมาย และเมื่อเราทำบุญก็จะส่งความสุขออกไปให้ความมั่งคั่งทั้งแก่ชีวิตของเราและทั่วสังคม ถือว่าเป็นเป้าหมายของการทำบุญที่ถูกต้อง

เอกสารอ้างอิง

- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). *ก้าวไปในบุญ*. (พิมพ์ครั้งที่ 241). นครปฐม: สำนักพิมพ์หอพระไตรปิฎก พระพรหมบัณฑิต. (2561). *พระไตรปิฎกฉบับสากล: วิถีธรรมจากพุทธปรัชญา*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาโพธิวงศาจารย์ (ทองดี สุรเตโช) ป.ธ.9, ราชบัณฑิต. (2558). *พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์ ชุด ศัพท์วิเคราะห์*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เลื่องเชียง.
- พุทธทาส อินทปัญโญ. (2547). *พุทธวิธีชนะความทุกข์*. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554*. กรุงเทพฯ: บริษัท ศิริวัฒนา อินเทอร์เน็ต จำกัด.